

บทวิเคราะห์แรงงาน:

ผลกระทบความขัดแย้งไทย-กัมพูชา

ต่อเศรษฐกิจไทยและตลาดแรงงาน

จัดทำโดย

ดร. เรืองรอง สุวรรณการ

ประจำเดือน กันยายน พ.ศ. 2568

Key Findings:

- สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างไทย-กัมพูชาในช่วงที่เกิดเหตุการณ์รุนแรงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยในหลายด้าน
ความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชา มีผลกระทบต่อภาคการค้าชายแดน การท่องเที่ยว การลงทุน และตลาดแรงงาน โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนและอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาแรงงานเป็นจำนวนมาก
- ผลกระทบทางเศรษฐกิจมหภาคโดยรวมของไทยยังอยู่ในวงจำกัด
แม้ว่าสัดส่วนการค้ากับกัมพูชาจะยังค่อนข้างน้อย โดยศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC) ระบุว่าสัดส่วนนี้อยู่ที่ประมาณ 3% ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของไทย แต่ผลกระทบในพื้นที่และกลุ่มแรงงานกลับรุนแรงกว่าที่ตัวเลขรวมแสดงให้เห็น เช่น การลดลงของกิจกรรมการค้าชายแดน การหยุดชะงักของการส่งออกผ่านแดน และการขาดแคลนแรงงานในบางสาขาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว
- ผลกระทบหลักเกิดขึ้นผ่าน 3 ช่องทาง คือ การค้าชายแดน การท่องเที่ยว และการลงทุนพร้อมกับความเชื่อมั่น
ศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ธนาคารกรุงไทยและศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC) ประเมินว่าความขัดแย้งกระทบเศรษฐกิจไทยผ่าน 3 ช่องทางหลัก ได้แก่ (1) การค้าชายแดน ซึ่งการปิดจุดผ่านแดนทั้งหมดทำให้การค้าระหว่างไทยและกัมพูชาหดตัวเกือบเป็นศูนย์ โดยสูญเสียมูลค่าประมาณ 14,000 ล้านบาทต่อเดือน (2) การท่องเที่ยว ทั้งนักท่องเที่ยวกัมพูชาที่ลดลงและการท่องเที่ยวในจังหวัดชายแดนที่หยุดชะงัก มีมูลค่าประมาณ 3,000 ล้านบาทต่อเดือน และ (3) การลงทุนและความเชื่อมั่น ซึ่งความไม่แน่นอนทำให้นักลงทุนไทยบางส่วนชะลอแผนธุรกิจในกัมพูชา และหากสถานการณ์ยังคงยืดเยื้อ อาจส่งผลกระทบต่อการลงทุนใหม่ ๆ ถึงแม้ปัจจุบันยังจำกัดเฉพาะบางพื้นที่ชายแดนเท่านั้น
- ตลาดแรงงานไทยได้รับผลกระทบอย่างหนัก
โดยแรงงานกัมพูชาจำนวนมากเร่งเดินทางกลับประเทศด้วยความกังวลเรื่องความปลอดภัยและข่าวลือ ส่งผลให้ไทยเผชิญภาวะขาดแคลนแรงงานฉับพลันในภาคก่อสร้าง เกษตร และอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารในบางพื้นที่ (เช่น จันทบุรี ตราด สุรินทร์ ซึ่งแรงงานกัมพูชามีสัดส่วนถึง 70-80% ของแรงงานทั้งหมด) ในช่วงสัปดาห์แรกหลังเกิดเหตุปะทะมีแรงงานกัมพูชากว่า 400,000 คน (จากที่อยู่ในไทยราว 1-1.2 ล้านคน) เดินทางกลับประเทศอย่างเร่งด่วน และภายในกลางเดือนสิงหาคม 2568 ตัวเลขสะสมเพิ่มขึ้นราว 780,000 คน หรือประมาณ 65% ของแรงงานกัมพูชาทั้งหมดในไทย (แรงงานบางส่วนกลับตามคำเรียกร้องของรัฐบาลกัมพูชาและข่าวลือด้านความมั่นคง) สถานการณ์นี้สร้างความกดดันต่อธุรกิจไทยที่ต้องพึ่งพาแรงงานข้ามชาติ ซึ่งในระยะสั้นอาจต้องดึงแรงงานเมียนมา (คิดเป็นประมาณ 73% ของแรงงานต่างด้าวในไทย) มาทดแทน แต่ก็เผชิญข้อจำกัดด้านทักษะแรงงานและต้องใช้เวลาในการปรับตัว
- ข้อเสนอเชิงนโยบาย
ภาครัฐและผู้เกี่ยวข้องควรดำเนินมาตรการทั้งในด้านการเยียวยาและการปรับตัวในหลายมิติ ได้แก่

- **มาตรการช่วยเหลือและฟื้นฟูพื้นที่ชายแดน**

รัฐบาลได้จัดงบประมาณฉุกเฉิน 25,000 ล้านบาทเพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ และสถาบันการเงินของรัฐเสนอพักชำระหนี้และสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่ธุรกิจที่เสียหาย นอกจากนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ขอความร่วมมือให้ธนาคารพาณิชย์ผ่อนปรนเงื่อนไขแก่ลูกหนี้ในพื้นที่ชายแดน และติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด โดยธนาคารที่มีสาขาในกัมพูชาได้ทยอยอพยพพนักงานคนไทยกลับประเทศ พร้อมปิดสาขาชั่วคราวในพื้นที่เสี่ยงแล้ว

ระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ด้านแรงงาน

- **การบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติ**

ควรจัดระบบทดแทนแรงงานในภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบ เช่น การอำนวยความสะดวกในการนำเข้าแรงงานจากลาวและเมียนมาในระยะสั้น รวมถึงส่งเสริมการใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีในระยะยาว เพื่อช่วยลดการพึ่งพาแรงงานต่างชาติไร้ฝีมือ

- **การรักษาความต่อเนื่องของเศรษฐกิจ**

แยกประเด็นความขัดแย้งด้านความมั่นคงออกจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจให้มากที่สุด โดยพยายามรักษาความสัมพันธ์ด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศเท่าที่เป็นไปได้ ในอดีต ทั้งสองประเทศเคยดำเนินแนวทาง “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ซึ่งช่วยป้องกันไม่ให้ความตึงเครียดชายแดนลุกลามกลายเป็นปัญหาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภาพรวม นอกจากนี้ การเร่งดำเนินโครงการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และการจัดตั้งเวทีเจรจาธุรกิจอย่างสม่ำเสมอ จะสร้างแรงจูงใจให้ทั้งสองฝ่ายรักษาสันติภาพเพื่อประโยชน์ร่วมกัน

1. บทนำ

ความตึงเครียดและเหตุปะทะที่ชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของบทวิเคราะห์นี้ โดยเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยในหลายด้าน ทั้งในระดับมหภาคและระดับพื้นที่ โดยเฉพาะจังหวัดชายแดนและภาคอีสานใต้ซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ชะลอตัว อันเนื่องมาจากการปิดจุดผ่านแดนและมาตรการจำกัดการข้ามแดนชั่วคราว ตลอดจนการหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทาน นอกจากผลกระทบเชิงพื้นที่แล้ว ภาคการท่องเที่ยวยังเผชิญแรงกดดันจากความเสี่ยงที่นักท่องเที่ยวรับรู้และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ขณะเดียวกัน ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและกระแสข่าวได้แรงให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานกัมพูชากลับประเทศ ทำให้กิจการบางสาขาขาดแคลนแรงงานและต้นทุนการผลิตของธุรกิจหลายแห่งปรับเพิ่มขึ้น

บทวิเคราะห์ฉบับนี้มุ่งวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจมหภาค การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และตลาดแรงงานอันเนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชา โดยโครงสร้างการนำเสนอครอบคลุม 8 หัวข้อหลัก ได้แก่ (1) ความเป็นมาและบริบทของความขัดแย้ง (2) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาคและความเชื่อมั่น (3) ผลกระทบต่อการค้าชายแดน เศรษฐกิจท้องถิ่นชายแดน และการลงทุนของไทยในกัมพูชา (4) ผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวของไทย (5) ผลกระทบต่อตลาดแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติ (6) มาตรการที่ดำเนินการและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และ (7) บทสรุป โดยมีรายละเอียดดังนี้

2. ความเป็นมาและบริบทของความขัดแย้ง

ความขัดแย้งไทย-กัมพูชาที่วิเคราะห์ในบทวิเคราะห์นี้หมายถึงเหตุการณ์ปะทะทางทหารตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาในช่วงปลายเดือนกรกฎาคม 2568 ซึ่งนับเป็นการปะทะที่รุนแรงที่สุดในรอบกว่าทศวรรษหลังข้อพิพาทเขตแดนบริเวณปราสาทพระวิหารระหว่างปี 2551-2554 ก่อนหน้านั้น ไทยและกัมพูชามีความพยายามจำกัดความขัดแย้งไว้ในมิติความมั่นคง ขณะเดียวกันยังส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ตั้งแต่ปี 2531 ในช่วงข้อพิพาทเขตแดนบริเวณปราสาทพระวิหาร แม้เกิดการปะทะเป็นระยะ แต่การค้าชายแดนและการลงทุนยังเติบโต เช่น ช่วงต้นปี 2553 มูลค่าการค้าระหว่างกันเพิ่มขึ้นประมาณ 35% เมื่อเทียบกับปีก่อน และปี 2554 การส่งออกของไทยไปกัมพูชาเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ทั้งนี้ ความคุ้มครองนักลงทุนระหว่างประเทศอาศัยความตกลงคุ้มครองการลงทุนทวิภาคีไทย-กัมพูชา (Bilateral Investment Treaty: BIT) ที่ลงนามในปี 2538 และกรอบความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) ซึ่งมีผลใช้บังคับในปี 2555 อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งรอบล่าสุดในปี 2568 ได้ทวีความรุนแรงและขยายวงกว้างกว่าครั้งก่อน โดยมีการสู้รบด้วยอาวุธหนักในหลายจุดและมีผู้เสียชีวิตรวมกว่า 40 ราย รวมทั้งพลเรือนต้องอพยพมากถึง 260,000 คนออกจากพื้นที่แนวชายแดนทั้งสองฝั่ง

การปะทะรอบล่าสุดเกิดขึ้นระหว่างวันที่ 24-28 กรกฎาคม 2568 ครอบคลุมหลายพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา รวมถึงบริเวณปราสาทตาเมือนธม (ชายแดนสุรินทร์-อุดรรัมย์) และแนวชายแดนไทย-กัมพูชาในจังหวัดศรีสะเกษและอุบลราชธานี เช่น ช่องอานม้าและช่องบก โดยทั้งสองฝ่ายต่างระบุว่าอีกฝ่ายเป็นผู้เปิดฉากยิง ก่อนสถานการณ์จะบานปลายสู่การใช้ปืนใหญ่ จรวด และการโจมตีทางอากาศ ซึ่งฝ่ายไทยยืนยันว่าได้ใช้เครื่องบินรบ F-16 โจมตีเป้าหมายทางทหารของกัมพูชา ด้านการทูต ไทยประกาศลดระดับความสัมพันธ์กับกัมพูชา และสั่งปิดทุกด่านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ภายใต้ความรับผิดชอบของกองทัพภาคที่ 2 มีผลตั้งแต่วันที่ 24 กรกฎาคม 2568 รวมถึงปิดสถานที่ท่องเที่ยวชายแดนในพื้นที่เสี่ยง เช่น ปราสาทตาเมือนธมและปราสาทตาควาย เป็นการชั่วคราวเพื่อความปลอดภัย

ความขัดแย้งนี้สิ้นสุดลงด้วยการเจรจาหยุดยิงแบบไม่มีเงื่อนไขเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2568 โดยมาเลเซียในฐานะประธานอาเซียนทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพและตัวกลางร่วมกับผู้นำไทยและกัมพูชา การเจรจานี้เกิดขึ้นที่เมืองปุดราจายา ประเทศมาเลเซีย ผลการเจรจาทำให้ทั้งสองฝ่ายตกลงหยุดยิงและตั้งกลไกประสานงานและสื่อสารทางทหาร ตลอดจนทีมผู้สังเกตการณ์ของอาเซียนที่นำโดยมาเลเซียเพื่อป้องกันเหตุการณ์บานปลายต่อไป หลังหยุดยิง สถานการณ์ความตึงเครียดยังคงอยู่ โดยกองทัพทั้งสองฝ่ายยังตรึงกำลังตามแนวชายแดน ขณะเดียวกัน บางอำเภอในจังหวัดจันทบุรีและตราดถูกประกาศกฏอัยการศึกในช่วงแรกเพื่อดูแลความสงบเรียบร้อย ด้านเศรษฐกิจ มีการหารือและเตรียมการเปิดช่องทางความร่วมมือและด่านบางแห่ง เมื่อสถานการณ์ปลอดภัย แต่ก็อาจยังไม่สามารถกลับมาเปิดใช้งานเต็มรูปแบบได้ทันทีตามที่ตามหาของรัฐบาลไทยในช่วงเดือนกันยายน 2568

3. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาคและความเชื่อมั่น

ในหัวข้อนี้จะประเมินผลกระทบของความขัดแย้งระหว่างไทย-กัมพูชา ต่อเศรษฐกิจมหภาคและความเชื่อมั่น โดยจัดกรอบการวิเคราะห์เป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาค (2) ความเชื่อมั่นของนักลงทุนและผู้บริโภคลดลงในระยะสั้น (3) มาตรการช่วยเหลือและกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อให้เห็นภาพรวมทั้งระดับครัวเรือนและการตอบสนองเชิงนโยบายอย่างครบถ้วน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาค

ในภาพรวม ผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาคของไทยอยู่ในวงจำกัดเมื่อเทียบกับขนาดเศรษฐกิจทั้งประเทศ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะสัดส่วนการค้ากับกัมพูชามีไม่มากนัก ปี 2567 ไทยส่งออกไปกัมพูชา 141,847 ล้านบาท เพิ่มขึ้นราว 7.5% จากปี 2566 ที่ 131,983 ล้านบาท และในช่วง 5 เดือนแรกของปี 2568 มูลค่าการส่งออกอยู่ที่ 63,078 ล้านบาท เพิ่มขึ้นประมาณ 9% จากช่วงเดียวกันของปี 2567 ที่ 57,873 ล้านบาท (ดังแสดงในรูปภาพที่ 1) ด้านการนำเข้า ปี 2567 ไทยนำเข้าจากกัมพูชา 32,684 ล้านบาท เพิ่มขึ้นราว 9.8% และในช่วง 5 เดือนแรกของปี 2568 มูลค่านำเข้าอยู่ที่ 17,645 ล้านบาท เพิ่มขึ้นประมาณ 20% จากช่วงเดียวกันของปี 2567 ที่ 14,707 ล้านบาท (ดังแสดงในรูปภาพที่ 2)

ข้อมูลจากศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC) ระบุว่ามูลค่าการส่งออกของไทยไปกัมพูชาคิดเป็นเพียงราว 3% ของการส่งออกทั้งหมดของไทย ดังนั้น แม้การค้ากับกัมพูชาจะหดตัวอย่างมากในช่วงเกิดเหตุ แต่ผลกระทบต่อ GDP ของไทยทั้งปีมีเพียงเล็กน้อย โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทยยังประเมินว่า GDP ของไทยในปี 2568 จะเติบโต 1.4% ใกล้เคียงกับประมาณการเดิม โดยเน้นติดตามปัจจัยอื่น เช่น การเจรจาการค้ากับสหรัฐอเมริกา และจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ มากกว่าที่จะปรับลดคาดการณ์จากเหตุความขัดแย้งชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาครั้งนี้

สำหรับเสถียรภาพเศรษฐกิจมหภาคอื่น ๆ เช่น ค่าเงินบาท และตลาดเงินตลาดทุนไทย เกิดความผันผวนบางช่วงแต่ไม่รุนแรง ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ระบุว่ายังเร็วเกินไปที่จะประเมินผลกระทบเชิงตัวเลขจากสถานการณ์ครั้งนี้ และพร้อมใช้เครื่องมือดูแลหากมีความผันผวนเกินเหตุ โดยในช่วงวิกฤตมีเงินทุนต่างชาติไหลออกจากตลาดหุ้นไทยบางส่วนด้วยความกังวลด้านภูมิรัฐศาสตร์ ก่อนจะปรับดีขึ้นหลังประกาศหยุดยิง

3.2 ความเชื่อมั่นของนักลงทุนและผู้บริโภคลดลงในระยะสั้น

แม้ผลกระทบเชิงมหภาคโดยรวมจำกัด แต่ความขัดแย้งได้บั่นทอนความเชื่อมั่นในระยะสั้น โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนและธุรกิจที่เชื่อมโยงกับกัมพูชา ศูนย์วิจัยกสิกรไทยประเมินว่าความรุนแรงและการลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูตครั้งนี้ส่งผล

กระทบเชิงจิตวิทยามากกว่าข้อพิพาทเขตแดนบริเวณปราสาทพระวิหารในปี 2554 เล็กน้อย เนื่องจากการอพยพผู้ประกอบการไทยบางส่วนที่ทำธุรกิจในกัมพูชากลับประเทศเพื่อความปลอดภัยและการหยุดดำเนินการชั่วคราว ส่งผลให้เกิดความกังวลเรื่องความต่อเนื่องทางธุรกิจ (Business Continuity) ของบริษัทไทยในกัมพูชา ด้านสถาบันการเงิน ธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีธุรกิจอยู่ในกัมพูชา เช่น ธนาคารไทยพาณิชย์และธนาคารกสิกรไทย นำแผนฉุกเฉินมาใช้ดูแลพนักงาน และปิดสาขาชั่วคราวบางแห่งบริเวณชายแดน และบริหารสภาพคล่องเพื่อคงความต่อเนื่องของบริการ ในภาคเอกชนรายอุตสาหกรรม บริษัทไทยรายใหญ่ปรับเปลี่ยนเพื่อรับมือกับความเสี่ยงในการดำเนินงานในกัมพูชา อาทิ บริษัท อินเด็กซ์ครีเอทีฟ วิลเลจ จำกัด (มหาชน) ยกเลิกการจัดงานในกัมพูชาตลอดปี 2568, บริษัท การบาวกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) เร่งสต็อกเครื่องดื่มเพิ่มจาก 40 ล้านกระป๋องเป็น 120 ล้านกระป๋องต่อเดือนเพื่อรองรับตลาดกัมพูชาช่วง 3 เดือน และบริษัท ไทยเพรซิเดนท์ ฟู๊ดส์ จำกัด (มหาชน) ผู้ผลิตบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปตรามามาเดินเครื่องผลิตในโรงงานที่กัมพูชาต่อไป โดยมามีครองส่วนแบ่งตลาดบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปในกัมพูชาถึง 80% มาตรการเชิงปฏิบัติการเหล่านี้ช่วยจำกัดผลกระทบและรักษาความต่อเนื่องทางธุรกิจไม่ให้ลุกลามเป็นความเสี่ยงเชิงระบบ

3.3 มาตรการช่วยเหลือและกระตุ้นเศรษฐกิจ

รัฐบาลและหน่วยงานเศรษฐกิจได้ดำเนินมาตรการเฉพาะหน้าและฟื้นฟูหลายด้านเพื่อบรรเทาผลกระทบและเสริมความเชื่อมั่น ได้แก่ ด้านงบประมาณ ใช้งบกลางกรณีฉุกเฉินจำเป็นและงบกลางเพื่อการกระตุ้นเศรษฐกิจวงเงินราว 25,000 ล้านบาทในปีงบประมาณ 2569 เพื่อดูแลผลกระทบตามกรอบวัตถุประสงค์ พร้อมขยายวงเงินโครงการให้จังหวัดที่ได้รับผลกระทบ เช่น สระแก้ว จันทบุรี ตราด จังหวัดละ 100 ล้านบาท และเพิ่มวงเงินโครงการในอำนาจอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) อีก 100 ล้านบาท เพื่อการช่วยเหลือเร่งด่วน ด้านภาษี กรมสรรพากรออกมาตรการภาษี 3 รายการ ได้แก่ ขยายเวลายื่นและชำระภาษีถึง 30 กันยายน 2568 ให้หักลดหย่อนค่าซ่อมแซมบ้านได้ไม่เกิน 100,000 บาท และค่าซ่อมแซมรถไม่เกิน 30,000 บาท พร้อมยกเว้นภาษีเงินช่วยเหลือ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด และด้านการเงินและการธนาคาร ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ขอความร่วมมือสถาบันการเงินและผู้ให้กู้ที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) ผ่อนปรนเงื่อนไขช่วยเหลือหนี้ในพื้นที่ชายแดน โดยสถาบันการเงินของรัฐทยอยออกมาตรการเสริม เช่น ธนาคารออมสินพักหนี้อัตโนมัติ 3 เดือน พร้อมสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำหรือรีไฟแนนซ์ เพื่อพยุงสภาพคล่องครัวเรือนและธุรกิจ ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวสะท้อนความพร้อมของภาครัฐในการระดมทรัพยากรและลดการกระจายวงของผลกระทบในระยะสั้น

โดยสรุป แม้ผลกระทบมหภาคโดยรวมยังจำกัด แต่ความขัดแย้งไทย-กัมพูชารอบนี้ยังเป็นปัจจัยเสี่ยงภายนอกที่ต้องติดตามใกล้ชิดในช่วงครึ่งหลังของปี 2568 เพราะหากสถานการณ์กลับมามีความตึงเครียดหรือยืดเยื้อ และลุกลามกระทบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมากขึ้น ก็ย่อมมีโอกาสกลายเป็นตัวแปรลบต่อแนวโน้มเศรษฐกิจไทยเพิ่มเติม นอกเหนือจากปัจจัยลบอื่น ๆ ที่ไทยกำลังเผชิญ เช่น การชะลอตัวของเศรษฐกิจจีน จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ลดลง และความไม่แน่นอนทางการเมืองภายในประเทศ

4. ผลกระทบต่อการค้าชายแดน เศรษฐกิจท้องถิ่นชายแดน และการลงทุนของไทยในกัมพูชา

หัวข้อนี้วิเคราะห์ผลกระทบของความขัดแย้งระหว่างไทยและกัมพูชาที่มีต่อพื้นที่ใกล้ชายแดน ซึ่งได้รับผลกระทบรุนแรง การวิเคราะห์แบ่งเป็น 5 ส่วนหลัก คือ (1) ผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนและด่านที่ได้รับผลกระทบจากการปิดด่านชายแดนไทย-กัมพูชา (2) สินค้าส่งออกและนำเข้าผ่านด่านชายแดนไทย-กัมพูชาที่ได้รับผลกระทบ (3) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา (4) การลงทุนของไทยในกัมพูชา และ (5) แนวโน้ม ภาวะเสี่ยง และบทเรียนเชิงยุทธศาสตร์ รายละเอียดมีดังนี้

4.1 ผลกระทบต่อมูลค่าการค้าชายแดนและด่านที่ได้รับผลกระทบจากการปิดด่านชายแดนไทย-กัมพูชา

ตามการประเมินของศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ธนาคารกรุงไทย การปิดจุดผ่านแดนไทย-กัมพูชาส่งผลให้มูลค่าการค้าชายแดนหดตัวเฉลี่ยราว 14,011 ล้านบาทต่อเดือน (ดังแสดงในตารางที่ 1) แยกเป็นมูลค่าการส่งออกประมาณ 11,410 ล้านบาท (คิดเป็น 81.44% ของยอดการค้ารวม) และมูลค่าการนำเข้าประมาณ 2,601 ล้านบาท (คิดเป็น 18.56% ของยอดการค้ารวม) โดย ด่านอรัญประเทศ จ.สระแก้ว ได้รับผลกระทบสูงสุด คาดสูญเสียมูลค่าการค้ารวมประมาณ 8,663 ล้านบาทต่อเดือน หรือราว 61.83% ของมูลค่าการค้าจากด่านหลัก 5 แห่ง ตามมาด้วย ด่านคลองใหญ่ จ.ตราด และ ด่านจันทบุรี จ.จันทบุรี ที่มีมูลค่าการค้ารวมหดตัวเฉลี่ย 2,457 และ 2,159 ล้านบาทต่อเดือน ตามลำดับ ทั้งนี้ก่อนวิกฤต การค้าชายแดนคิดเป็นสัดส่วนสูงถึง 48% ของมูลค่าการค้าไทย-กัมพูชา รวม ซึ่งอีกประมาณ 52% เป็นการค้าทางอื่น เช่น ทางทะเล เป็นต้น เมื่อต้องปิดจุดผ่านแดนทั้งหมด การค้าเกือบครึ่งหนึ่งของสองประเทศจึงหยุดชะงักทันที

ในเดือนกรกฎาคม 2568 ซึ่งสะท้อนผลกระทบเต็มเดือน ตัวเลขทางการจากกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ระบุว่ามูลค่าการค้าไทย-กัมพูชา ลดลงกว่า 97% เมื่อเทียบกับเดือนก่อนหน้า เหลือเพียง 376 ล้านบาท โดยไทยส่งออกไปกัมพูชา 370 ล้านบาท และนำเข้าเพียง 6 ล้านบาท สะท้อนภาพการค้าชายแดนที่แทบเป็นศูนย์หลังจากการปิดด่าน ผลดังกล่าวทำให้กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ปรับลดประมาณการการเติบโตของการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนทั้งปีจาก 3% เหลือ 2% เนื่องจากการสูญเสียการค้ากับกัมพูชาทำให้ตัวเลขรวมลดลง แม้การค้าผ่านแดนกับประเทศอื่น เช่น มาเลเซีย ลาว เมียนมา ตลอดจนการค้าผ่านแดนไปจีนและเวียดนาม จะยังคงขยายตัวอยู่ก็ตาม

4.2 สินค้าส่งออกและนำเข้าผ่านด่านชายแดนไทย-กัมพูชาที่ได้รับผลกระทบ

เพื่อให้เห็นภาพเชิงโครงสร้างของผลกระทบ เริ่มจากด้านการส่งออกซึ่งพึ่งพาช่องทางชายแดนอย่างสูง เมื่อด่านปิด การระบายสินค้าไปกัมพูชาจึงชะงักทันที กลุ่มที่กระทบชัดเจนคือ เครื่องดื่มอื่นๆ, น้ำแร่ น้ำอัดลมที่ปรุงรส, ส่วนประกอบรถจักรยานยนต์อื่นๆ และเครื่องยนต์สันดาปภายใน รวมถึงสินค้าอุตสาหกรรมการเกษตรอื่น ๆ ซึ่งในปี 2567 มีมูลค่าแต่ละรายการมากกว่า 4,000 ล้านบาท และมีสัดส่วนแต่ละรายการ 93-100% ของการส่งออกไปกัมพูชา (ดังแสดงในตารางที่ 2) ทำให้ยอดขายและสภาพคล่องของผู้ส่งออกที่พึ่งพาตลาดชายแดนเป็นหลักได้รับผลกระทบทันที

ถัดมาเป็นด้านนำเข้า ซึ่งส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานในประเทศโดยตรง เนื่องจากหลายรายการเป็นวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่สำคัญ รายการที่ได้รับผลกระทบชัดเจน ได้แก่ ผักและของปรุงแต่งจากผัก, เศษของอะลูมิเนียม และลวดและสายเคเบิลที่หุ้มฉนวน ซึ่งแต่ละรายการมีมูลค่าการนำเข้ามากกว่า 3,000 ล้านบาท สำหรับมันสำปะหลัง ไทยนำเข้าจากกัมพูชาประมาณ 1-2 ล้านตันต่อปี หากการปิดด่านยืดเยื้อหลายเดือน อาจทำให้เกิดภาวะขาดแคลนวัตถุดิบมันสำปะหลัง และต้องชดเชยด้วยการนำเข้าจาก สปป.ลาว และเวียดนาม ส่งผลให้ต้นทุนโลจิสติกส์สูงขึ้นและกระทบต่ออุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อาหารแปรรูป และอาหารสัตว์

4.3 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา

แม้ว่าภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศจะได้รับผลกระทบจำกัด แต่เศรษฐกิจฐานรากตามแนวชายแดนได้รับผลกระทบอย่างหนัก โดยเฉพาะชุมชนที่พึ่งพาการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด ซึ่งสามารถเห็นได้จากตัวอย่างในบางพื้นที่ดังต่อไปนี้

■ ตลาดชายแดนช่องจอม จ. สุรินทร์

เป็นตลาดการค้าชายแดนที่คึกคักแห่งหนึ่งในภาคอีสานใต้ จากเดิมที่คึกคักด้วยผู้ซื้อและผู้ขายจากทั้งสองฝั่ง สัปดาห์ละหลายพันคน กลับซบเซาอย่างรวดเร็ว ผู้ค้าจำนวนมากต้องปิดร้านเนื่องจากไร้ลูกค้า นิวัฒน์ จอมคำสี เจ้าของร้านขายของสดและของใช้ประจำวัน ระบุว่ารายได้ลดลงราว 20 เท่า แต่ยังจำเป็นต้องเปิดร้านเพื่อรองรับลูกค้ากลุ่มเล็ก ๆ ที่เหลือ เช่น กำลังพลของทหารไทยและชาวบ้านบางส่วน ขณะที่ลูกค้าชาวกัมพูชาที่เคยข้ามฝั่งมาซื้อสินค้าแทบหายไป เหลือเพียงการโทรศัพท์สอบถามสารทุกข์สุกดิบ สะท้อนสายสัมพันธ์ทางสังคมที่สะดุดลงจากเหตุรุนแรง

■ อำเภอพนมดงรัก จ. สุรินทร์

ร้านขายของชำและปุ๋ยของเจ้าของร้านในหมู่บ้านชายแดนยังคงเปิดทุกวันตามปกติ แต่ยอดขายลดลงเกินครึ่ง เขาเล่าว่าลูกค้าหลักคือชาวสวนยางพารา ที่ไม่มีรายได้ในช่วงหยุดกรีดยางเพราะหนีภัย ทำให้กำลังซื้อลดลงอย่างมาก ร้านค้าต้องเปิดแบบประคองตัวเพื่อให้ชุมชนยังมีแหล่งซื้อของ ไม่ได้มีกำไรเช่นเดิม

■ ด่านชายแดนอื่น ๆ

ที่ตำบลบ้านแหลม จ. จันทบุรี และบ้านผักกาด จ.ตราด ตลาดการค้าชายแดนท้องถิ่นได้รับผลกระทบคล้ายกัน สินค้าจากกัมพูชา เช่น ผักป้า เห็ด หน่อไม้ ที่ชาวกัมพูชาเคยนำมาขายฝั่งไทยขาดหายไป ในทางกลับกัน สินค้าฝั่งไทยที่เคยส่งไปขายนักท่องเที่ยวกัมพูชาก็ขายไม่ออก ผู้ประกอบการรายย่อยจำนวนมากสูญเสียรายได้โดยสิ้นเชิงในช่วงวิกฤต โดยกลุ่มนี้มักขาดเงินทุนสำรองและเผชิญความเปราะบางสูงกว่าธุรกิจใหญ่

ตัวแทนชุมชนชายแดนหลายแห่งสะท้อนว่าความไม่แน่นอนเป็นผลเสียที่ใหญ่กว่าความเสียหายทางตัวเลข พวกเขาไม่รู้ว่าสถานการณ์จะกลับสู่ปกติเมื่อใด ทำให้ไม่กล้าลงทุนเพาะปลูกหรือส่งสินค้ามาขายต่อเนื่อง หลายรายต้องใช้เงินเก็บที่มีเพื่อประทังชีวิตครอบครัว บางรายมีหนี้สินเพิ่มขึ้นจากการกู้ยืมช่วงขาดรายได้ ด้านหน่วยงานรัฐและทหารในพื้นที่ได้จัดรถครัวสนามและแจกจ่ายสิ่งของบรรเทาทุกข์ให้ชาวบ้านที่ยังไม่กลับบ้าน รวมถึงตั้งศูนย์อพยพชั่วคราวรองรับผู้หนีภัยความไม่สงบ

4.4 การลงทุนของไทยในกัมพูชา

ก่อนเกิดความขัดแย้ง การลงทุนโดยตรงของไทยในกัมพูชามีมูลค่ารวมประมาณ 50,000 ล้านบาท คิดเป็นประมาณ 17% ของมูลค่าการลงทุนของไทยในต่างประเทศทั้งหมด โดยมีบริษัทไทยลงทุนกว่า 100 แห่ง จ้างงานชาวกัมพูชาเกือบ 62,000 คน กลุ่มธุรกิจหลักคือ เกษตรกรรม, เครื่องแต่งกาย, สิ่งทอ, การค้าปลีก, เครื่องดื่ม, การท่องเที่ยว และภาคบริการอื่น ๆ ผลกระทบต่อธุรกิจไทยในกัมพูชาขณะนี้ยังค่อนข้างจำกัด เนื่องจากความขัดแย้งเกิดขึ้นเฉพาะในพื้นที่ชายแดน และไม่ได้แพร่กระจายเข้าสู่

เมืองหรือศูนย์กลางเศรษฐกิจ เช่น พนมเปญ ในส่วนของบริษัทไทยยังคงประกอบกิจการต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น โรงงานเบหมีกึ่งสำเร็จรูปตามาในพนมเปญยังผลิตตามปกติ ถึงแม้หากความขัดแย้งยืดเยื้อหรือรุนแรงขึ้น ก็อาจสร้างความเสี่ยงต่อธุรกิจไทยในกัมพูชา เช่น ความปลอดภัยของพนักงานและทรัพย์สิน หรือการหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทานในประเทศ นักเศรษฐศาสตร์เตือนว่า หากชายแดนถูกปิดนานขึ้น จะทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจประมาณ 10,000 ล้านบาทต่อเดือน และส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติในภูมิภาคนี้ด้วย

จนถึงขณะนี้ ภาคธุรกิจไทยบางส่วนได้เตรียมแผนฉุกเฉินไว้แล้ว เช่น บริษัทใหญ่ได้จัดทำ Business Continuity Plan เพื่อเตรียมความพร้อมในการอพยพพนักงานไทย เพิ่มสต็อกวัตถุดิบหรือสินค้าคงคลังในกัมพูชา และซื้อประกันความเสี่ยงทางการเมืองไว้ล่วงหน้า ด้านสภาธุรกิจไทย-กัมพูชาและสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ส.อ.ท.) ได้แสดงความกังวลต่อความปลอดภัยของนักธุรกิจไทยในกัมพูชา และเรียกร้องให้รัฐบาลทั้งสองฝ่ายเจรจากลี่ยุติความตึงเครียดโดยเร็ว เพื่อไม่ให้กระทบกับบรรยากาศการลงทุนมากเกินไป ขณะเดียวกัน ทางกัมพูชาก็พยายามสร้างความเชื่อมั่นด้วยการย้ำว่าจะดูแลนักลงทุนไทยและต่างชาติอย่างเต็มที่ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกลุ่มมือบั่นทลายทรัพย์สิน ดังบทเรียนจากเหตุการณ์ปี 2546 ที่สถานทูตไทยในพนมเปญถูกเผาทำลาย

4.5 แนวโน้ม ภาวะเสี่ยง และบทเรียนเชิงยุทธศาสตร์

หากปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาคลี่คลายและสามารถเปิดด่านได้อย่างรวดเร็ว การค้ารวมถึงการลงทุนก็มีแนวโน้มที่จะฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับเหตุการณ์ในปี 2554-2555 ที่แม้จะเกิดข้อพิพาทเขตแดนที่ปราสาทพระวิหาร หลังจากสถานการณ์สงบลง ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจดำเนินต่อไปและตัวเลขการค้าก็กลับมาขยายตัวในปีถัดมา ทั้งนี้ ความเร็วในการฟื้นตัวขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นของภาคธุรกิจ การจัดการกับปัญหาความล่าช้าทางโลจิสติกส์ และการสื่อสารนโยบายที่ชัดเจน

อย่างไรก็ตาม ความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์ยังคงเป็นปัจจัยกดดันสำคัญ โดยเฉพาะการกระจุกตัวของตลาด เส้นทางการขนส่ง และแหล่งวัตถุดิบที่พึ่งพาชายแดนเดียว หากความตึงเครียดยืดเยื้อ อาจกระทบความต่อเนื่องทางธุรกิจ ชัฟฟลายเซิน และทำให้ต้นทุนโลจิสติกส์สูงขึ้น การบริหารความเสี่ยงอย่างรอบคอบจึงจำเป็น ทั้งในมิติของการเงิน การประกันภัย และการวางแผนสำรองด้านการขนส่งและคลังสินค้า

บทเรียนที่สำคัญคือการแยกมิติเศรษฐกิจออกจากความมั่นคงให้มากที่สุด และใช้ผลประโยชน์ร่วมกันเป็นเครื่องมือสร้างสันติภาพ (Peace Dividend) ในทางปฏิบัติควรเร่งฟื้นฟูด้านที่มีความปลอดภัย จัดกิจกรรมการค้าและการท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อฟื้นความสัมพันธ์ของประชาชน และพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจร่วมที่ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ควบคู่กัน ภาคเอกชนควรกระจายตลาดเส้นทาง และชัฟฟลายเออร์ (Diversification) จัดทำแผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ (Business Continuity Plan: BCP) และพิจารณาเครื่องมือประกันความเสี่ยงจากเหตุการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ ขณะที่ภาครัฐควรมีกลไกพร้อมใช้ในภาวะวิกฤต เช่น กองทุนช่วยเหลือ SMEs ชายแดน, มาตรการสินเชื่อหรือพักหนี้ที่สามารถเปิดใช้งานได้ทันที และศูนย์ประสานงานช่วยเหลือนักลงทุนไทยในต่างประเทศเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน

นอกจากนี้ การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับท้องถิ่นระหว่างจังหวัดชายแดนของไทยกับจังหวัดของกัมพูชา เช่น การจับคู่จังหวัดพี่น้อง การตั้งคณะทำงานชายแดนระดับพื้นที่ เป็นต้น อาจช่วยสร้างช่องทางการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการระหว่างผู้นำชุมชนและผู้ค้าสองฝั่ง ลดความเข้าใจผิดและยับยั้งการปะทะซ้ำ เมื่อสถานการณ์ฟื้นฟูลุ่อย่างรวดเร็วเข้ากับการกระจายความเสี่ยงเชิงโครงสร้างและกลไกประสานงานระดับพื้นที่ เศรษฐกิจชายแดนของทั้งสองประเทศจะมีความเข้มแข็งและพร้อมรับความไม่แน่นอนในอนาคตมากขึ้น

ตารางที่ 1 แสดงการประเมินมูลค่าการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา 5 ด้านชายแดนสำคัญ

จากผลกระทบ

ของการปิดด่านชายแดนไทย-กัมพูชา

อันดับ	ด้านชายแดนไทย-กัมพูชา	ผลกระทบต่อเดือน					สัดส่วนการค้าชายแดน ไทย-กัมพูชา (%)	ระดับของ ผลกระทบ
		การส่งออก		การนำเข้า		การค้ารวม (ล้านบาท)		
		มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน			

		(ล้านบาท)	(%)	(ล้านบาท)	(%)			
1	ด้านอรัญประเทศ จ. สระแก้ว	6,820	78.73	1,843	21.27	8,663	61.83	สูงมาก
2	ด้านคลองใหญ่ จ. ตราด	2,194	89.30	263	10.70	2,457	17.54	สูง
3	ด้านจันทบุรี จ. จันทบุรี	1,979	91.66	180	8.34	2,159	15.41	สูง
4	ด้านช่องจอม จ. สุรินทร์	309	55.88	244	44.12	553	3.95	ปานกลาง
5	ด้านช่องสะง่า จ. ศรีสะเกษ	108	60.34	71	39.66	179	1.28	ปานกลาง
รวมทั้งหมด		11,410	81.44	2,601	18.56	14,011	100	สูงมาก

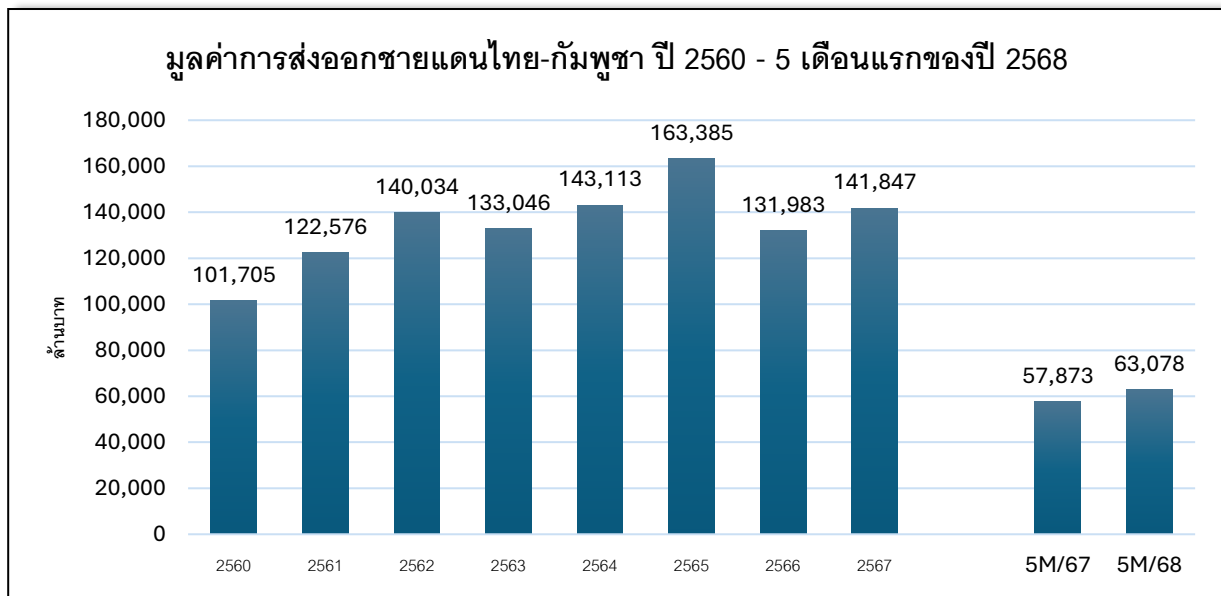
หมายเหตุ: 1. เรียบเรียงข้อมูลใหม่จากตารางในบทความเรื่อง “ความขัดแย้งไทย-กัมพูชากระทบต่อผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะ SMEs”

ผู้แต่ง: สุคนธ์ทิพย์ ชัยสายัณห์ จากศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ธนาคารกรุงไทย

2. ประเมินจากมูลค่าการส่งออก มูลค่าการนำเข้า และมูลค่าการค้าชายแดนไทย-กัมพูชาเฉลี่ยต่อเดือน จำแนกตามด่านในปี 2566-2567 ภายใต้สมมติฐานการปิดด่าน 100% และไม่มีทางเลือกอื่น

ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และประเมินโดยศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ธนาคารกรุงไทย

รูปภาพที่ 1 แสดงมูลค่าการส่งออกชายแดนไทย-กัมพูชา ปี 2560 – 5 เดือนแรกของปี 2568

หมายเหตุ: 1. เรียบเรียงข้อมูลใหม่จากตารางในบทความเรื่อง “ประเมินผลกระทบจากความขัดแย้งไทย-กัมพูชา” ผู้แต่ง: สุปรีย์ ศรีสำราญ และสุนันท์ทิพย์ ชัยสายัณห์ จากศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ธนาคารกรุงไทย

ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และวิเคราะห์โดยศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ธนาคารกรุงไทย

รูปภาพที่ 2 แสดงมูลค่าการนำเข้าชายแดนไทย-กัมพูชา ปี 2560 – 5 เดือนแรกของปี 2568

หมายเหตุ: 1. เรียบเรียงข้อมูลใหม่จากตารางในบทความเรื่อง “ประเมินผลกระทบจากความขัดแย้งไทย-กัมพูชา” ผู้แต่ง: สุปรีย์ ศรีสำราญ และสุนันท์ทิพย์ ชัยสายัณห์ จากศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ธนาคารกรุงไทย

ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และวิเคราะห์โดยศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ธนาคารกรุงไทย

ระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ด้านแรงงาน

ตารางที่ 2 แสดงมูลค่าการส่งออกและนำเข้าสินค้าระหว่างชายแดนไทย-กัมพูชาที่มีมูลค่าสูงสุด 10 อันดับแรกในปี 2567

อันดับ	สินค้าส่งออกชายแดน ปี 2567	มูลค่า (พันล้านบาท)	% ต่อการส่งออก ทั้งหมดไปกัมพูชา	สินค้านำเข้าชายแดน ปี 2567	มูลค่า (พันล้านบาท)	% ต่อการนำเข้า ทั้งหมดจากกัมพูชา
1	เครื่องดื่มอื่นๆ	7.6	100%	ผักและของปรุงแต่งจากผัก	8.1	100%
2	น้ำแร่/น้ำอัดลมที่ปรุงรส	5.0	99%	เศษของอะลูมิเนียม	6.5	94%
3	ส่วนประกอบรถจักรยานยนต์อื่นๆ	4.2	100%	ลวดและสายเคเบิลที่หุ้มฉนวน	3.6	98%
4	เครื่องยนต์สันดาปภายใน	4.1	96%	หลอดและท่อทำด้วยเหล็ก	2.1	100%
5	สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตรอื่นๆ	4.0	93%	ผลิตภัณฑ์ทำจากอะลูมิเนียม	1.8	97%
6	อาหารปรุงแต่งอื่นๆ	3.6	98%	เศษของทองแดง	1.5	99%
7	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบอื่นๆ	3.3	99%	ส่วนประกอบรถยนต์	1.5	100%
8	ยานพาหนะอื่นๆ และส่วนประกอบ	2.9	100%	มอเตอร์ไฟฟ้าและส่วนประกอบ	1.0	99%
9	สินค้าแร่และเชื้อเพลิงอื่นๆ	2.9	95%	เครื่องจักรไฟฟ้าอื่นๆ และส่วนประกอบ	0.8	100%
10	สินค้าอุตสาหกรรมอื่นๆ	2.7	80%	ผลไม้และของปรุงแต่งจากผลไม้	0.7	53%

หมายเหตุ: เรียบเรียงข้อมูลใหม่จากรูปภาพในบทความเรื่อง “ประเมินผลกระทบจากความขัดแย้งไทย-กัมพูชา” ผู้แต่ง: สุปรีย์ ศรีสำราญ

และศูนย์วิจัย ชัยสายันท์ จากศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ธนาคารกรุงไทย

ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และประเมินโดยศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ธนาคารกรุงไทย

5. ผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวของไทย

หัวข้อนี้ประเมินผลกระทบความขัดแย้งไทย-กัมพูชาต่อการท่องเที่ยวไทย โดยแยกเป็น 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (1) การลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวจากกัมพูชา (2) การยกเลิกเส้นทางเดินทางและที่พักในจังหวัดชายแดนไทย-กัมพูชา สำหรับการท่องเที่ยว และ (3) ผลกระทบทางอ้อมต่อภาพลักษณ์ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้

5.1 การลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวจากกัมพูชา

ศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ธนาคารกรุงไทย ระบุว่าแม้นักท่องเที่ยวชาวกัมพูชาจะไม่ได้เป็นส่วนหลักของไทย ซึ่งคิดเป็นเพียงประมาณ 2% ของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด แต่เหตุการณ์สู้รบและการปิดด่านทำให้การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างสองประเทศหยุดชะงักทันที ในช่วงครึ่งแรกของปี 2568 ไทยต้อนรับนักท่องเที่ยวจากกัมพูชาไปแล้ว 217,652 คน ลดลงประมาณ 21% จากช่วงเดียวกันของปีก่อน สะท้อนว่าความตึงเครียดตั้งแต่ช่วงมิถุนายนเริ่มฉุดยอดนักท่องเที่ยวแล้ว หลังเกิดการปะทะกันอย่างหนักช่วงปลายเดือนกรกฎาคม 2568 นักวิเคราะห์คาดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจากกัมพูชาจะยิ่งลดลงในช่วงที่เหลือของปี ส่งผลให้ไทยสูญเสียรายได้จากนักท่องเที่ยวจากกัมพูชาประมาณ 1,185 ล้านบาทต่อเดือน ซึ่งเป็นการคำนวณจากค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวจากกัมพูชาในปี 2565-2566

5.2 การยกเลิกเส้นทางเดินทางและที่พักในจังหวัดชายแดนไทย-กัมพูชา สำหรับการท่องเที่ยว

พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบเด่นชัดคือจังหวัดชายแดนไทย 7 จังหวัดที่ติดกับกัมพูชา ได้แก่ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ สระแก้ว จันทบุรี และตราด ซึ่งปกติจะมีนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติเข้ามาเที่ยวจำนวนมาก แต่หลังเกิดเหตุปะทะ มีการปิดจุดผ่านแดนหลายแห่งและประกาศเคอร์ฟิวและกฎอัยการศึกในบางพื้นที่ ทำให้นักท่องเที่ยวยกเลิกแผนการจำนวนมาก นายสรวงศ์ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เปิดเผยว่ามีกรยกเลิกห้องพักกว่า 5,000 ห้องในช่วงปลายเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม เนื่องจากกังวลเรื่องความปลอดภัย โรงแรมและรีสอร์ทบริเวณชายแดนหลายแห่งต้องปิดให้บริการชั่วคราวหรือเลื่อนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวออกไป บรรยากาศในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนกลายเป็นเงียบเหงา แต่ก็มีนักท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เข้าไปพักแทนที่นักท่องเที่ยวทั่วไปในช่วงเวลาดังกล่าว

ผลการประเมินเบื้องต้นโดยนายสรวงศ์ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ชี้ว่า ภาคการท่องเที่ยวไทยสูญเสียรายได้ประมาณ 3,000 ล้านบาทต่อเดือนจากสถานการณ์ไม่สงบครั้งนี้ สอดคล้องกับการประเมินของศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ธนาคารกรุงไทย ที่ระดับ 2,970 ล้านบาทต่อเดือน ซึ่งแบ่งเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวกัมพูชาที่หายไป

ประมาณ 1,185 ล้านบาทต่อเดือน, รายได้จากนักท่องเที่ยวไทยในพื้นที่ชายแดนหายไประาว 1,766 ล้านบาทต่อเดือน และรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติในพื้นที่ชายแดนหายไประาวประมาณ 19 ล้านบาทต่อเดือน โดยเฉพาะใน 4 จังหวัดที่มีการปะทะ ได้แก่ บุรีรัมย์ และอุบลราชธานี ซึ่งเป็นสองจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติเดินทางไปท่องเที่ยวมากที่สุด ตามมาด้วย ศรีสะเกษ และสุรินทร์ ซึ่งแต่เดิมมีกิจกรรมและงานเทศกาลท่องเที่ยวในช่วงปลายเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม เช่น งานเทศกาลผลไม้ และของดีศรีขุนหาญที่ศรีสะเกษ การแข่งขันฟุตบอลและคอนเสิร์ตที่บุรีรัมย์ เป็นต้น แต่ต้องยกเลิกหรือเลื่อนออกไป ทำให้รายได้ท่องเที่ยวในพื้นที่เหล่านี้หายไปเกือบทั้งหมด

5.3 ผลกระทบทางอ้อมต่อภาพลักษณ์ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

แม้นักท่องเที่ยวจากกัมพูชาจะไม่มีสัดส่วนสูงมาก แต่ความรุนแรงที่ชายแดนก็ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความปลอดภัยของการท่องเที่ยวไทยโดยรวม บางประเทศ เช่น จีนและสหรัฐอเมริกา ได้ออกคำเตือนให้พลเมืองหลีกเลี่ยงพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ในช่วงเกิดเหตุ ศูนย์วิจัยกิจการไทยเผยข้อมูลว่านักท่องเที่ยวบางชาติ เช่น มาเลเซีย ก็เริ่มลดจำนวนในช่วงเดียวกับวิกฤต ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยเศรษฐกิจและความกังวลด้านความปลอดภัยร่วมกัน หากความไม่สงบยังคงต่อเนื่อง ความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวต่างชาติอาจได้รับผลกระทบในวงกว้างเกินกว่าพื้นที่ขัดแย้ง รัฐบาลจึงควรเร่งสร้างความมั่นใจด้วยการยืนยันว่าพื้นที่ท่องเที่ยวหลักของไทยไม่ได้รับผลกระทบ และดูแลความปลอดภัยนักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด

ในระยะยาว การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศเพื่อนบ้านเป็นสิ่งสำคัญต่อการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น หลังจากข้อพิพาทเขตแดนบริเวณปราสาทพระวิหารยุติลง การท่องเที่ยวบริเวณปราสาทพระวิหารของกัมพูชาที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวไทยนั้นฟื้นตัวอย่างรวดเร็วจากเวลาที่เคยซบเซาในช่วงความขัดแย้ง และความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายแดนก็เดินหน้าต่อไป ดังนั้น นโยบายการท่องเที่ยวควรพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย เช่น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงไทย-กัมพูชาที่จะเป็นไปได้เมื่อสถานการณ์ปกติ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ของประชาชนและลดโอกาสในการเกิดความขัดแย้งในอนาคต

6. ผลกระทบต่อตลาดแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติ

จากผลกระทบความขัดแย้งไทย-กัมพูชาส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานไทยเป็นอย่างมากเนื่องจากไทยพึ่งพาแรงงานต่างด้าว เช่น จากแรงงานกัมพูชาในสัดส่วนที่มีนัยสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ (1) แรงงานชายกัมพูชาในไทย ยังคงเดินทางกลับประเทศอย่างต่อเนื่อง (2) ผลกระทบต่อธุรกิจและภาคการผลิตของไทยจากการเดินทางกลับประเทศของแรงงานกัมพูชา และ (3) แนวทางแก้ไขในระยะสั้นและระยะยาวต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานกัมพูชาอย่างฉับพลัน ดังนี้

6.1 แรงงานชายกัมพูชาในไทยยังคงเดินทางกลับประเทศอย่างต่อเนื่อง

หนึ่งในผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจที่เด่นชัดที่สุดของวิกฤตครั้งนี้คือการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติอย่างฉับพลัน แรงงานกัมพูชาซึ่งทำงานอยู่ในไทยจำนวนมากเลือกเดินทางกลับภูมิลำเนาในช่วงเกิดความขัดแย้ง (ดังแสดงในรูปภาพที่ 3) ด้วยสาเหตุหลักคือ (1) ความกลัวด้านความปลอดภัย โดยมีเหตุทำร้ายแรงงานกัมพูชาบางรายโดยกลุ่มวัยรุ่นไทยในช่วงตึงเครียด รวมถึงความวิตกว่าหากสถานการณ์บานปลาย แล้วแรงงานต่างด้าวอาจตกเป็นเป้าของความรุนแรง และ (2) ข่าวดูและการชักจูงจากทางการกัมพูชา เช่น ข่าวลือว่าหากไม่รีบกลับภายในกลางเดือนสิงหาคม 2568 รัฐบาลกัมพูชาอาจยึดที่ดินหรือเพิกถอนสัญชาติของผู้ที่อาศัยในไทยเป็นเวลานาน ทำให้เกิดความตื่นตระหนก อีกทั้ง นายกรัฐมนตรีสุน มาเนต ของกัมพูชาได้โพสต์เฟซบุ๊กเชิญชวนแรงงานกัมพูชาให้กลับบ้านในช่วงวิกฤต ส่งผลให้ตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคม 2568 แรงงานชายกัมพูชาหลายแสนคนเดินทางออกประเทศไทยรายวัน ภาพที่ด่านชายแดน เช่น ช่องจอม จังหวัดสุรินทร์, บ้านแหลม และบ้านฝักกาด จังหวัดจันทบุรี แน่นขนัดไปด้วยแรงงานและสัมภาระข้ามแดน เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองต้องทำงานเต็มที่ตลอด 24 ชั่วโมงเพื่อระบายคนออก (ดังแสดงในรูปภาพที่ 3)

สำนักข่าวเอพี (The Associated Press: AP News) อ้างข้อมูลจากกระทรวงแรงงานกัมพูชาว่า ในช่วงความขัดแย้ง มีแรงงานกัมพูชาทำงานในไทยประมาณ 1.2 ล้านคน ทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ได้ขึ้นทะเบียน หลังจากไม่กี่เดือน มีแรงงานประมาณ

780,000 คน หรือราว 65% เดินทางกลับประเทศ ข้อมูลฝั่งไทยจากการให้สัมภาษณ์ของ รศ.ดร. อนุสรณ์ ธรรมใจ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ และผู้อำนวยการศูนย์วิจัยเศรษฐกิจดิจิทัล การลงทุนและการค้าระหว่างประเทศ (DEIT) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กับสำนักข่าวไทยรัฐออนไลน์ก็สอดคล้องกัน ช่วงแรกหลังหยุดยั้งเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2568 จำนวนแรงงานที่กลับประเทศลดลงเหลือไม่กี่พันคนต่อวัน แต่ในต้นเดือนสิงหาคม 2568 ก็มีข่าวลือใหม่ ทำให้จำนวนแรงงานที่กลับประเทศเพิ่มขึ้นเป็นหลักหมื่นต่อวัน และรวมยอดสะสมเกินครึ่งหนึ่งของจำนวนแรงงานทั้งหมด เป็นการอพยพครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา

6.2 ผลกระทบต่อธุรกิจและภาคการผลิตของไทยจากการเดินทางกลับประเทศของแรงงานกัมพูชา

การขาดแคลนแรงงานกะทันหันส่งผลกระทบต่อหลายภาคส่วนของเศรษฐกิจไทย เนื่องจากแรงงานกัมพูชาเป็นฟันเฟืองหลักในกิจการที่ใช้แรงงานเข้มข้นในหลายสาขา ข้อมูลจากกระทรวงแรงงานและรวบรวมโดยศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ธนาคารกรุงไทย ณ เดือนพฤษภาคม 2568 ดังแสดงในตารางที่ 3 ซึ่งให้เห็นว่าไทยมีแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานรวมประมาณ 4,080,613 คน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นชาวกัมพูชาประมาณ 512,184 คน (คิดเป็นราว 12.55% ของแรงงานต่างด้าวในไทย) เมียนมาราว 2,987,988 คน (คิดเป็นประมาณ 73.22% ของแรงงานต่างด้าวในไทย) และลาวประมาณ 289,217 คน (คิดเป็นราว 7.09% ของแรงงานต่างด้าวในไทย) ตามลำดับ กิจการที่แรงงานกัมพูชาทำงานมากที่สุด ได้แก่ กิจการก่อสร้าง จำนวนอย่างน้อย 158,292 คน, กิจการเกษตรและปศุสัตว์ จำนวนอย่างน้อย 39,699 คน, กิจการต่อเนื่องการเกษตร จำนวนอย่างน้อย 31,958 คน และกิจการให้บริการต่าง ๆ (ยกเว้นรับเหมา) จำนวนอย่างน้อย 2,838 คน รวมถึงงานประมง โรงแรม และแรงงานบริการบางประเภทที่มีการจ้างชาวกัมพูชาอยู่เบื้องหลังจำนวนมาก แรงงานเหล่านี้กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ เช่น กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นแรงงานในภาคก่อสร้าง และจังหวัดชายแดนตะวันออก เช่น สระแก้ว จันทบุรี และตราด ซึ่งเป็นแหล่งผลไม้ เช่นทุเรียน มังคุด และลำไย เป็นต้น ส่วนพื้นที่อีสานใต้ เช่น สุรินทร์ จะเป็นแรงงานรับจ้างทั่วไป เมื่อแรงงานกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เดินทางกลับกัมพูชา ทำให้ธุรกิจประสบปัญหากำลังคนไม่เพียงพอ จนต้องชะลอหรือหยุดงานบางส่วนทันที โดยสามารถแบ่งเป็นภาคธุรกิจที่สำคัญได้ดังนี้

■ ภาคเกษตร

จังหวัดจันทบุรีและตราดมีสวนผลไม้ขนาดใหญ่ พึ่งพาแรงงานกัมพูชาถึง 70-80% ของแรงงานทั้งหมดในการเก็บเกี่ยวและแปรรูปผลผลิต การขาดแรงงานทำให้บางสวนต้องปล่อยผลไม้นั่งคั่งต้น สูญเสียรายได้มาก เกษตรกรกริดายในชายแดนศรีสะเกษและสุรินทร์หยุดงานในช่วงวิกฤต รายได้หายไป ส่งผลกระทบต่อกำลังซื้อในท้องถิ่น โดยร้านค้าปลีกชายแดนรายงานยอดขายลดลงกว่าครึ่งเพราะลูกค้าหลักไม่มีรายได้จากการกริดาย

■ ภาคก่อสร้าง

โครงการก่อสร้างหลายแห่งโดยเฉพาะในภาคอีสานใต้และตะวันออกหยุดชะงักทันทีเมื่อแรงงานกัมพูชาที่ไซต์งานกลับบ้าน ตัวอย่างเช่น โครงการตลาดการค้าชายแดนแห่งใหม่ที่ช่องจอม จ. สุรินทร์ ต้องหยุดเมื่อคนงานกลับหมดเหลือเพียงโครงสร้างปูนเปลือยที่สร้างไม่เสร็จ กลายเป็นสัญลักษณ์ของความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจชายแดนในสายตาชาวบ้าน ผู้รับเหมาหลายรายระบุว่าหากแรงงานไม่กลับมาเร็ว จะต้องหาแรงงานกลุ่มอื่นแทนซึ่งอาจมีต้นทุนสูงกว่าและใช้เวลาฝึกอบรม

■ อุตสาหกรรมประมงและแปรรูปอาหาร

โรงงานแปรรูปสินค้าเกษตรและอาหารทะเลบางแห่งที่จ้างแรงงานกัมพูชาจำนวนมาก เช่น โรงงานผลไม้กระป๋องและโรงงานแปรรูปเนื้อไก่ เป็นต้น ต้องลดกำลังการผลิตชั่วคราว บรรดาผู้ประกอบการบางส่วนเร่งแก้ปัญหาโดยทำโอทีให้แรงงานที่เหลือ และย้ายแรงงานเมียนมา หรือไทยเข้าทำงานแทน แต่ก็ไม่ได้เต็มประสิทธิภาพ

สภาวะขาดแรงงานนี้ไม่เพียงกระทบไทย แต่เศรษฐกิจกัมพูชาเองก็ได้รับผลกระทบจากการที่แรงงานจำนวนมากขาดรายได้เป็นส่วนสำคัญของครอบครัวกัมพูชาหลายแสนครอบครัว รายงานข่าวระบุว่าชาวกัมพูชาที่กลับไปใหม่ ๆ ส่วนมากยังไม่มีงานทำรองรับในประเทศของตนเอง แม้รัฐบาลกัมพูชาจะยืนยันว่ามีตำแหน่งงานรองรับและจะได้ค่าจ้างและสวัสดิการทดแทนไทยก็ตาม หลายคนกังวลว่า จะไม่สามารถส่งเงินช่วยครอบครัวได้ต่อไป เกิดเป็นปัญหาสังคมในกัมพูชาในช่วงหลังความขัดแย้ง

6.3 แนวทางแก้ไขในระยะสั้นและระยะยาวต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานกัมพูชาอย่างฉับพลัน

ในระยะสั้น ไทยมีความพร้อมที่จะบรรเทาปัญหาขาดแคลนแรงงาน โดยดึงแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านอื่นมาทดแทน เช่น การเร่งออกเอกสารอนุญาตทำงานให้แรงงานลาวและเมียนมาที่สนใจจะมาทำงานในไทย และการผ่อนคลायกฎโควตาการนำเข้าแรงงานบางสัญชาติ อย่างไรก็ตาม ในระยะสั้นยังติดขัดข้อจำกัดคือปริมาณแรงงานทดแทนไม่เพียงพอกับที่หายไป และทักษะหรือประสบการณ์อาจไม่ตรงกับงานที่แรงงานกัมพูชาเคยทำ เช่น แรงงานเก็บผลไม้ที่ต้องใช้ความคุ้นเคยกับพื้นที่และความคล่องตัวสูง เป็นต้น ดังนั้น ในบางกรณี นายจ้างจำเป็นต้องเพิ่มค่าจ้างจูงใจแรงงานไทยให้ทำงานที่ขาดแคลน แม้จะมีต้นทุนสูงขึ้นก็ตาม

ในระยะยาว รศ. ดร. อนุสรณ์ ธรรมใจ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ และผู้อำนวยการศูนย์วิจัยเศรษฐกิจดิจิทัล การลงทุน และการค้าระหว่างประเทศ (DEIT) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เสนอว่าไทยควรถือโอกาสนี้ในการปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อลดการพึ่งพาแรงงานไร้ฝีมือจากต่างชาติ โดยเร่งลงทุนในเครื่องจักรกล การทำเกษตรและก่อสร้างแบบใช้เทคโนโลยี (Mechanization) มากขึ้น เพื่อช่วยลดความเปราะบางหากเกิดวิกฤตแรงงานในอนาคต ยิ่งไปกว่านั้น ควรมีระบบสำรองแรงงาน และคุ้มครองทางสังคมสำหรับแรงงานข้ามชาติ เช่น การทำประกันสังคมและสุขภาพข้ามพรมแดน หรือข้อตกลงแรงงานทวิภาคี ไทย-กัมพูชา เพื่อดูแลแรงงานในยามวิกฤต ลดความตื่นตระหนกและป้องกันข่าวลือที่สร้างความเข้าใจผิด ซึ่งทั้งหมดจะช่วยสร้างเสถียรภาพให้ตลาดแรงงานในระยะยาว

รูปภาพที่ 3 แสดงการเคลื่อนย้ายแรงงานกัมพูชาอย่างฉับพลันในช่วงเกิดความขัดแย้งระหว่างไทย-กัมพูชา
ช่วงปลายเดือนกรกฎาคมถึงต้นเดือนสิงหาคม 2568

หมายเหตุ: ดัดแปลงภาพจากหัวข้อข่าวเรื่อง “จนท.ไทยดูแล ‘แรงงานกัมพูชา’ กว่า 5 พันคน แห่ข้ามแดนด่านถาวรบ้านแหลม-
จันทบุรี” เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2568 เวลา 12:01 น. จากเดลินิวส์ Dailynews Online
ที่มา: เดลินิวส์ Dailynews Online

ตารางที่ 3 แสดงประเภทแรงงานกัมพูชาที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในไทยภายใต้กรอบกฎหมายต่าง ๆ

ประเภทแรงงาน	คำอธิบาย	จำนวน (คน)	จังหวัด/ภาค ที่ อาศัยหลัก	กิจการที่ทำงานหลัก (คน)
(1) คนต่างด้าวตามมาตรา 59 (ประเภททั่วไป)	ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็น การชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้า เมือง	656	N/A	N/A
(2) คนต่างด้าวตามมาตรา 59 (ประเภทนำเข้าตาม MOU)	ผู้ที่เข้ามาทำงานภายใต้ข้อตกลงระหว่าง รัฐบาลไทยกับประเทศคู่ภาคี	183,874	กรุงเทพฯ: 38,647 คน ชลบุรี: 38,239	กิจการก่อสร้าง: 50,492 คน กิจการต่อเนื่องการเกษตร: 31,958 คน
(3) คนต่างด้าวตามมาตรา 62 (ประเภทส่งเสริมการลงทุน)	ผู้ที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยตาม กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน	86	N/A	N/A
(4) คนต่างด้าวตามมาตรา 64	ผู้ที่เข้ามาทำงานตามแนวชายแดนใน ลักษณะไป-กลับ หรือเข้ามาเป็นการ ชั่วคราวตามฤดูกาล	22,297	ภาคกลาง: 21,498 คน อีสาน: 799 คน	กิจการเกษตรและปศุสัตว์: 13,288 คน กิจการให้บริการต่าง ๆ ยกเว้น รับเหมา: 2,838 คน
(5) คนต่างด้าวตามมาตรา 63/2	แรงงานที่ได้รับอนุญาตให้อยู่และทำงานใน ราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามมติ คณะรัฐมนตรี 5.1 ผู้ที่ต่ออายุตามมติ ครม. 24 กันยายน 2567 และ 4 กุมภาพันธ์ 2568	195,549	กรุงเทพฯ: 28,541 คน ชลบุรี: 18,642	กิจการก่อสร้าง: 51,347 คน กิจการเกษตรและปศุสัตว์: 13,557 คน
	5.2 ผู้ที่จดทะเบียนสถานไม่ถูกกฎหมาย ตามมติ ครม. 24 กันยายน 2567	109,892	กรุงเทพฯ: 24,659 คน ชลบุรี: 15,088 คน	กิจการก่อสร้าง: 56,453 คน กิจการเกษตรและปศุสัตว์: 12,854 คน
รวม		512,184		

หมายเหตุ: เรียบเรียงข้อมูลใหม่จากรูปภาพในบทความ เรื่อง “ประเมินผลกระทบจากความขัดแย้งไทย-กัมพูชา” ผู้แต่ง: สุปรีย์ ศรีสำราญ
และสุคนธ์ทิพย์ ชัยสายัณห์ จากศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ธนาคารกรุงไทย
ที่มา: กระทรวงแรงงาน และศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ธนาคารกรุงไทย

ระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ด้านแรงงาน

7. มาตรการที่ดำเนินการและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิเคราะห์ข้างต้น จะเห็นว่าผลกระทบจากความขัดแย้งไทย-กัมพูชาครั้งนี้มีหลายมิติ ทั้งในระยะสั้นที่ต้องเร่งเยียวยา และระยะยาวที่ต้องปรับตัวเชิงโครงสร้าง ดังนั้น ส่วนนี้จะสรุปมาตรการที่ภาครัฐไทยได้ดำเนินการไปแล้วพร้อมเสนอแนวทางเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

7.1 การเยียวยาและฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

รัฐบาลไทยได้ดำเนินมาตรการฉุกเฉินหลายประการตามสถานการณ์ เช่น จัดสรรงบประมาณกลาง 25,000 ล้านบาทเพื่อบรรเทาความเสียหาย, แจกจ่ายงบจังหวัดละ 100 ล้านบาทให้ 7 จังหวัดชายแดน, จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยและฟื้นฟูบ้านเรือนและโครงสร้างพื้นฐานทันทีหลังหยุดยิง รวมทั้งสั่งการให้ธนาคารของรัฐ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.), ธนาคารออมสิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เข้าไปช่วยเหลือด้านการเงินและการยืมยืมอย่างใกล้ชิด ในส่วนนี้ขอเสนอให้มีการติดตามประเมินผลมาตรการเยียวยาอย่างต่อเนื่องและโปร่งใส เพื่อให้ความช่วยเหลือเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เช่น เกษตรกรรายย่อย, ผู้ค้ารายเล็ก ฯลฯ อย่างแท้จริง ลดปัญหาการตกหล่น นอกจากนี้ อาจพิจารณามาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจชายแดนหลังสถานการณ์คลี่คลาย เช่น คุปองท่องเที่ยวชายแดน, งานแฟร์สินค้าชายแดน หรือเงินทุนปลอดดอกเบี้ยให้ผู้ประกอบการ SMEs กลับมาซื้อวัตถุดิบตั้งต้นธุรกิจใหม่

7.2 การบริหารจัดการแรงงานและสวัสดิภาพแรงงานข้ามชาติ

ภาครัฐควรใช้บทเรียนครั้งนี้ในการยกระดับระบบการบริหารแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ เสนอให้กระทรวงแรงงานร่วมกับหน่วยงานความมั่นคงจัดทำแผนสำรองด้านแรงงานเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน เช่น การมีฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าวที่ชัดเจนและช่องทางการติดต่อ เมื่อเกิดเหตุจะได้สื่อสารข้อเท็จจริงและสร้างความมั่นใจให้แรงงาน ลดการตื่นตระหนกจากข่าวลือ เช่น กรณีข่าวลือเกี่ยวกับการยึดที่ดินในกัมพูชา ซึ่งชี้ให้เห็นช่องโหว่เหล่านี้ เป็นต้น อีกทั้งควรมีข้อตกลงทวิภาคีกับกัมพูชาเกี่ยวกับการดูแลแรงงานในยามวิกฤต เช่น กลไกการส่งกลับที่ปลอดภัย การรักษาสวัสดิการแรงงานที่กลับก่อนสัญญาจ้างจะหมด ฯลฯ นอกจากนี้ ควรเร่งรัดโครงการพิสูจน์ตัวตนและขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวให้ครอบคลุม จะทำให้รัฐทราบจำนวนและการกระจายตัวของแรงงานที่แท้จริง และสามารถวางแผนรองรับเมื่อแรงงานกลุ่มใหญ่หายไปได้ทัน่วงที

ด้านการทดแทนแรงงาน ควรเปิดรับโควตานำเข้าแรงงานจากต่างประเทศในช่วงวิกฤต และลดขั้นตอนด้านเอกสารชั่วคราวเพื่อให้แรงงานใหม่เข้ามาได้รวดเร็วขึ้น รวมถึงเร่งฝึกอบรมทักษะแรงงานสำรองในสาขาที่ขาดแคลน เช่น การฝึกคนไทยในพื้นที่ให้ทำงานแทนแรงงานกัมพูชา พร้อมทั้งให้แรงจูงใจด้านค่าตอบแทน นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในภาคเกษตรและก่อสร้างที่ผ่านมาตรการภาษีและเงินสนับสนุน เพื่อป้องกันปัญหาในอนาคต ตามที่นักวิชาการแนะนำว่าไทยควรเปลี่ยนไปสู่เศรษฐกิจที่ใช้ทุนและเทคโนโลยีมากขึ้น ไม่ควรพึ่งพาแรงงานไร้ฝีมือจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างในปัจจุบัน

7.3 การสร้างภูมิคุ้มกันและความตระหนักรู้

หน่วยงานเศรษฐกิจควรร่วมกับหน่วยงานความมั่นคงในการวางแผนประเมินความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์ต่อเศรษฐกิจไทยในมิติต่าง ๆ เป็นฉากทัศน์ (Scenario) ล่วงหน้า และวางแผนแนวทางรับมือไว้ล่วงหน้า (War-gaming Exercise) เช่น กรณีเลวร้ายที่สุดหากความขัดแย้งทวีความรุนแรงขึ้นหรือถูกแทรกแซงโดยประเทศมหาอำนาจ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยอย่างไร และมีเครื่องมืออะไรบ้างที่จะบรรเทาผลกระทบเหล่านั้น ทั้งนี้ ควรสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชนว่า ในโลกปัจจุบันเหตุการณ์ลักษณะนี้อาจเกิดขึ้นได้และส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ ซึ่งประชาชนและภาคธุรกิจควรเตรียมพร้อมเสมอ เช่น ธุรกิจควรกระจายตลาดและซัพพลายเชน โดยไม่พึ่งพาทลาดเดียว, แรงงานควรเพิ่มทักษะเพื่อพร้อมปรับตัว เป็นต้น

8. บทสรุป

ความขัดแย้งชายแดนไทย-กัมพูชาช่วงกลางปี 2568 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงและเศรษฐกิจอย่างเด่นชัด แม้เศรษฐกิจไทยในภาพรวมจะได้รับผลกระทบจำกัด แต่ผลกระทบในระดับจุลภาค โดยเฉพาะต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้นับในพื้นที่ชายแดนและแรงงานข้ามชาติ นับว่ารุนแรงและต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน บทวิเคราะห์นี้ชี้ให้เห็นว่าความเสียหายทางเศรษฐกิจจากเหตุปะทุครั้งนี้อยู่ที่ไม่น้อยกว่า 17,000 ล้านบาทต่อเดือนในช่วงวิกฤต เมื่อแยกตามภาคส่วนจะพบความสูญเสีย

ในการค้าขายแดนประมาณ 14,000 ล้านบาท, การท่องเที่ยวประมาณ 3,000 ล้านบาทต่อเดือน (ประเมินโดยศูนย์วิจัย Krungthai COMPASS ธนาคารกรุงไทย) ขณะที่ด้านการลงทุนและความเชื่อมั่น แม้ไม่สามารถประเมินค่าเป็นตัวเลขได้ง่าย แต่ก็ เป็นมิติที่ไม่ควรมองข้าม

ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อบรรเทาผลกระทบอย่างทันท่วงที และได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชนในการปรับตัว อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์นี้ถือเป็นสัญญาณเตือนให้ไทยทบทวนยุทธศาสตร์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงชายแดนในบริบทของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ภายใต้โลกที่เชื่อมโยงกันมากขึ้น ความขัดแย้งใน มุมหนึ่งย่อมลุกลามไปกระทบอีกมุมหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของไทยในระยะยาวจึงจำเป็นต้อง อาศัยทั้งนโยบายต่างประเทศเชิงรุกที่มุ่งสร้างสันติภาพและความร่วมมือกับเพื่อนบ้าน และเสริมแกร่งภายในให้เศรษฐกิจไทยมีภูมิ ต้านทานต่อแรงกระแทกภายนอก ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของสงคราม โรคระบาด หรือความขัดแย้งระหว่างประเทศก็ตาม

ท้ายที่สุดนี้ การเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้าตามแนวทางในอดีตยังเป็นหลักการที่ทันสมัย นั่นคือ การเพิ่มพูนผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจและสายสัมพันธ์ของผู้คนระหว่างไทยกับกัมพูชาให้แน่นแฟ้น จะเป็นรากฐานที่ดีที่สุดของสันติภาพที่ยั่งยืนในภูมิภาค นี้
